

בעין חינוכית

בעין חינוכית מספר 116, ד' בכסלו תשע"ג

מה באמת מתרחש בדרום...?

הרב יונה גודמן, ראש תחום חינוך אמוני, מכללת אורות ישראל

1. לאויבינו בעזה אין משהו אישי נגד תושבי הדרום. יש להם משהו נגד מדינת ישראל כולה והם עושים כמיטב יכולתם לפגוע לא רק בדרום, אלא אף ביעדים רחוקים יותר. מבחינתם, השאיפה המוצהרת היא להשמיד את "האויב הציוני" כולו.

רצונם להשמיד את מדינת ישראל אינה נובעת מדבר מסוים שמדינת ישראל עשתה להם, ואין מעשה שניתן או צריך לעשות כדי "לפייס" אותם; מה שבאמת מפריע להם היא חזרת עם ישראל לארצו. יש כאן התנגדות עמוקה (אף אם בתת-מודע) לתקומתו של העם הזה ולראשית הופעת גאולתו ובשורתו האלוקית (כדברי דוד הקובע כי מצב של "חֲרָפָה עַל יִשְׂרָאֵל" הנובע משיתוק צבאי-לאומי מהווה בעצם חרפה ל-"מַעֲרְכֹת אֱלֹקִים חַיִּים" (שמואל א', יז, כו)). זאת ועוד, המלחמה לא החלה לפני ימים ספורים, אלא לפני אלפי שנים, והיא מלחמה על 'אומר חיינו' ושליחותנו כעם ישראל בעולם. הרי כך נכתב בפרשת השבוע על הקורה בדרום:

וַיִּזְרַע יִצְחָק בְּאֶרֶץ הַחַוִּילָה וַיִּמְצָא בְּשָׂנֵהָ הַחַוִּילָה מֵאָה שְׁעָרִים וַיִּבְרַכְהוּ ה'. וַיִּגְדַּל הָאִישׁ וַיִּלְחָד הַלֹּדֶז וַיִּגְדַּל עַד כִּי גָדַל מְאֹד. [...] וַיִּקְנְאוּ אֹתוֹ פְּלִשְׁתִּים. וְכָל הַבְּאֵרֹת אֲשֶׁר חָפְרוּ עֲבָדֵי אַבְיֹו בְיַמֵּי אַבְרָהָם אַבְיֹו סִתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים וַיִּמְלְאוּם עֶפְרָר (בראשית כו).

הפלסטינים של אז מוכנים היו לסבול בעצמם ולייבש את הבארות שמהם שתו אף הם, משום שנאתם העיוורת כלפי בניין החיים של עם ישראל ובשורתו.

מה באמת קורה בדרום בכלל ובמבצע "עמוד ענן" בפרט? התקשורת מציעה מגוון זוויות ניתוח ופרשנות: מדינית, צבאית, פוליטית, ועוד. ניתוחים אלו הם חשובים ומסייעים לנו להבין את המתרחש, אך זוויות ראייה אלו אינן כוללות את הכול, ולעתים הן חסרות את העיקר – את המבט האמוני, המנסה בזהירות לזהות את הממדים התת-קרקעיים שמאחורי התמונות והתיאורים. היעדר מבט מעמיק זה עלול להותיר אותנו רק עם תמונת מצב חיצונית שאינה מבינה את משמעויות העומק הרוחניות של המתרחש.

מבט חיצוני כזה ניתן למצוא בפרשה האחרונה, כאשר עשיו הרעב דורש לקבל מאכל שאותו הוא מכנה מחמת צבעו "האדום". התורה מספרת כי הכינוי שהוא הדביק לאוכל נהפך לכינויו שלו: "וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל יַעֲקֹב הֲלֵעִיטִי נָא מִן הָאֲדָם הַזֶּה [...] עַל כֵּן קָרָא שְׁמוֹ אֲדָוָם" (בראשית כה, ל). הלא דבר הוא! מדוע הכינוי שנתן לאוכל נהפך לכינויו שלו? ואם הוא היה מכנה את המאכל חמין או ציולנט, האם היינו קוראים לעשיו בשמות אלו? אין זה אלא סימן שהכינוי שעשיו הדביק לאוכל מלמד דבר משמעותי על אופיו שלו. עשיו מתבונן רק בצבע, בצד החיצוני, ולפי זה הוא קובע שמות ומהויות (ראו גם רש"י הירש במקום). זו דרכו של המתבונן רק מזווית חומרית. אך דרכנו התורנית היא להתבונן הן בצד המעשי-חיצוני, הן בצד הפנימי-רוחני של מצבי חיים שונים. על כן ננסה להציע בע"ה, מתוך זהירות וענווה, נקודת עומק אחת על המערכה המתנהלת בימים אלו בדרום, אשר הגיעה כבר לפאתי תל-אביב וירושלים.

הנחות יסוד

2. במלחמה "רגילה" בין מדינות, מתקפת טילים רחבה היא הקדמה להסתערות של צבא סדיר השואף לכבוש שטח. במקרה שלנו, אין צבא פלסטיני אדיר העומד להסתער על הדרום ולכבושו. מה אפוא מטרת הירי? מה הם משיגים מפגיעה בבית בקריית מלאכי או בתל-אביב? התשובה הפשוטה היא שמעשי טרור אלו נועדו לשבור את רוחנו. שאיפתם היא להחליש את כוחות החיים שלנו, להביא לייאוש ולעייפות ומתוכם חלילה להתקפלות.

3. משום שהקרב הוא על הרוח, עיקר מטרות הירי שלהם אינן בסיסי צבא, אלא ריכוזי אוכלוסייה. מכאן שכולנו 'חזיתי' וכולנו חיילים במערכה על רוח העם ואיתנותו. כל גילוי של רוח איתנה מצדנו היא תרומה למערכה ונותנת מרחב תמרון ועשייה לדרג המדיני והצבאי. דרגים אלו יודעים שהעם איתן ויכול לעמוד בקשיים, בזמן שהמדינה פועלת בעוז כדי לגלות את ריבונותה ואת עצמיותה. רוח איתנה ואמונה גדולה בקב"ה ובעמו הם עמוד הענן האמתית, המאפשרים את גילוי רצונו של ה': "וה' הִלֵךְ לְפָנֵינוּ יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן לְחַתֵּם הַדְרָךְ" (שמות יג, כה).

תפקידנו

4. משום שהקרב הוא על הרוח ועל מצב הרוח, הרי שאנו, המכונים 'תושבי העורף', זוכים להיות חיילים מרכזיים במערכה. תפקידנו לגלות עוצמה ואמונה בקב"ה ובעתידנו כעם ריבוני בארץ הזאת. כולנו נדרשים לראות מה ניתן לעשות, כל אחד במקומו, כדי לחזק את רוח העם בכלל ואת תושבי הדרום הגיבורים בפרט. נכון, ייתכנו חלילה נפגעים. דווקא אז תפקידנו אמנם לכאוב את כאב הפרט, אך לסייע לעם לראות את המהלך הכולל ואת עוצמתו הלאומית המתגלה, חלילה דרך סבלם של יחידים.

5. יש הרבה מה לעשות. כל מעשה קטן של חיזוק רוח העם תורם לעם ישראל. אפשר בין היתר לתלות דגל ישראל על המרפסת או על הרכב; לצאת לצומת לשעתיים עם שלטים ועם דגלי ישראל; להתקשר

למכרים בדרום ולהביע הזדהות עם עמידתם; לצאת לרחובה של עיר בכל חלקי הארץ ולחלק פרח עם פתק ובו דברי חיזוק; לברר אם ישנם באזור אנשים בודדים, קשישים או חולים ולדרוש בשלומם. כל אלו אינם חייבים להיות חלק ממהלך ארצי מאורגן. כשם שכל אחד במקומו יכול לסייע לאדם חלש, כך כל אחד במקומו יכול לפעול לחיזוק רוח העם. כל אחד במקומו יכול, וצריך, לחייך, להביע אמונה, לשאת תפילה, ובעיקר – לשמוח!

6. סיבת השמחה פשוטה: עד כה ירו על אחינו בדרום כיוון שגילינו חולשה. כעת יורים כי אנו מגלים עוצמה ומשיבים מלחמה. מובן שהיינו מעדיפים ששכנינו יכבדו את עם ישראל, תורתו ומדינתו, אך כל עוד המצב אינו כזה, עדיף ירי הנובע מניסיונות תגובה שלהם לגילויי הרוח של עוצמתנו ועצמאותנו, מאשר ירי הנובע מחולשתנו.

7. להתפלל. תפילה שהעם הזה ומנהיגיו ימשיכו לגלות עוצמה ואמונה; תפילה שלא יהיו לנו חלילה נפגעים; תפילה שעם ישראל יוסיף קומה בתהליכי התגלותו וגאולתו; תפילה ששם ה' יתקדש.

זה עתה קראנו בפרשה כיצד האבות חפרו בארות באזור עזה והפלשתים סתמו אותם פעם אחר פעם. על קושי זה ליישב את ארץ פלשתים אז אומר הרד"ק דברים מדהימים:

וכל זה היה להם (=לעם ישראל) לאות ולסימן מה שיעדם הא-ל לתת הארץ לזרעם, אבל ארץ פלשתים אף על פי שהיא מארץ ישראל לא הוחזקה בידם. לפיכך רבו עמהם על הגבול. וכל זה להודיעם כי לבניהם לא תהיה מוחזקת בידם כולה. [...] (והבל ארץ זו) לא הוחזקה בידם עד [...] לימות המשיח (רד"ק, בראשית כו, כג).

ממילא, המערכה לגילוי הריבונות בגבולנו הדרום-מערבי היא ביטוי להתקרבותנו אל הופעת הגאולה. אשרינו שזכינו לחיות בדור שבו ביכולתנו בע"ה להגן על עצמנו ולהוסיף קומה בעצמאותנו.

בְּעַמּוּד עָנָן יִדְבַר אֵלֵיהֶם שְׁמֵרוּ עֲדֹתָיו וְחַק נִתֵן לָמוֹ (תהלים צט, ז)

ניתן לעשות מנוי אישי (ללא עלות) על דפי 'בעין חינוכית'. נא לפנות לשרון: sharonz@orot.ac.il